

**ПрАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

з дисципліни

**«ЛОГІКА НАУКОВОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ»**

(для бакалаврів)

МАУП

Київ – 2016

Підготовлено завідувачем кафедри філософії Ю.О.Мелковим

Затверджено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 9 від 21 квітня 2016 р.)

Схвалено Вченою радою Українсько-Азербайджанського Інституту соціальних наук і самоврядування Г.А.Алієва МАУП (протокол № 9 від 29 квітня 2016 р.)

Мелков Ю. О.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Логіка наукового дослідження» (для бакалаврів). – К. : МАУП, 2016. – 30 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Логіка наукового дослідження», орієнтовну тематику рефератів, питання для самоконтролю, тестові завдання, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Наука займає значне місце в житті сучасного суспільства; процес оновлення знання про світ відбувається дедалі стрімкішими темпами – водночас, інтенсифікація наукового пізнання світу та технічного розвитку, що здійснюється на фундаменті такого пізнання, призводить до виникнення нових проблем, до розчарування у перспективах розвитку науки, до критики раціоналізму як такого та протиставлення йому інших, ненаукових форм пізнання. Руйнівні наслідки використання науки в егоїстичних інтересах певних суспільних груп потребують гуманітарної експертизи наукових досліджень, аналізу мети та ідеалів пізнавального процесу. Все це висуває нагальну потребу формування у здобувачів вищої освіти розуміння засад наукового пізнання, осмислення структури та моральнісних засад наукових досліджень.

Вивчення курсу «Логіка наукового дослідження» передбачає надання студентам не лише основних знань щодо філософських та методологічних проблем науки, але й формування в них умінь і навичок, які закладають підвалини для подальшої самостійної дослідницької роботи, допомагаючи студентам поєднати загальне світоглядне та філософське знання зі знанням своєї фахової дисципліни.

Мета курсу «Логіка наукового дослідження» – відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» та положень «Програми забезпечення якості освіти у ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом», надати студентам базову сукупність інформації та вмінь, що формує в них необхідні знання і навички у сфері наукової діяльності.

Завданням курсу виступає:

- надати студентам знання з основних напрямів, закономірностей, змісту і форм наукової діяльності;
- забезпечити оволодіння методами планування та організації наукової творчості;
- вдосконалити практичні навички й уміння виконувати наукові дослідження;
- ознайомити з методами роботи з фаховою літературою, засобами пошуку та обробці наукової інформації;
- сформувати у студентів уявлення щодо наукового етосу, прав і обов'язків учених як суб'єктів інтелектуальної творчості.

У ході вивчення дисципліни «Логіка наукового дослідження» значну увагу приділено *самостійній роботі студента*, від якого вимагається, в першу чергу, набути розуміння фундаментальних проблем, окреслених у межах курсу, шляхом аналізу передусім першоджерел – основних праць відомих дослідників філософських і методологічних основ наукового знання, таких як Карл Поппер,

Бертран Рассел, Імре Лакатос, Томас Кун, Пол Фейерабенд, Умберто Еко, В'ячеслав Стьопін та ін.

Метою організації самостійної роботи студентів є формування у студентів знання про сучасні методологічні та філософські засади, методи та організаційні форми наукового дослідження, особливо у вищій школі, основи наукового пізнання; засвоєння та закріплення даного матеріалу сприяє формуванню вмінь і навичок використання тих чи інших наукових методів як у широкому світоглядно-філософському контексті, так і в конкретній дослідницькій роботі студента.

Зміст самостійної роботи студента над темами в межах дисципліни «Логіка наукового дослідження» визначається її навчальною програмою, методичними матеріалами, тематикою для написання контрольних та реферативних робіт. Забезпечується самостійна робота студента працями, визначеними як першоджерела для обов'язкового опрацювання, системою навчально-методичних засобів (підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій викладача, практикумом тощо). Методичні матеріали передбачають можливість самоконтролю з боку студента, його здатність до опрацювання як наукової, так і публіцистичної та художньої літератури.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з дисципліни «Логіка наукового дослідження» може проводитися в бібліотеці МАУП, у Національній парламентській бібліотеці, в Центральній науковій бібліотеці імені В. І. Вернадського, а також у віртуальних бібліотеках мережі Інтернет. В останньому випадку опрацювання літератури, як переліченої в основному та додатковому списках рекомендованих джерел, що додається, так і такої, що знаходиться самостійно, потребує особливої уваги відповідно до норм і правил пошуку наукової інформації та методології демаркації наукового та ненаукового (псевдонаукового) знання. Засвоєння під час здійснення самостійної роботи найважливіших і найскладніших питань зі змісту навчальної дисципліни перевіряється у формі загальної дискусії та обговорень в аудиторії, зокрема під час проведення семінарських занять.

Самостійна робота студентів над темами в межах дисципліни «Логіка наукового дослідження» передбачає:

1. Самостійне вивчення частини курсу шляхом конспектування лекцій, написання контрольних робіт, рефератів, повідомлень, виступів на семінарських заняттях;
2. Роботу з першоджерелами наукового та публіцистичного характеру, підручниками та періодичною літературою;
3. Позааудиторну роботу – участь в обговореннях важливих питань на студентських конференціях, олімпіадах, конкурсах тощо.

Самостійна робота студентів контролюється так само, як і навчальний матеріал, що опрацьовується під час навчальних занять.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
«ЛОГІКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»

Змістовий модуль 1. Феномен науки та засади логіки наукового дослідження

Тема 1. Наукове дослідження як предмет філософського аналізу. Наука та позанаукові форми пізнання

Наука як форма пізнання світу людиною. Знання як цінність, засіб та мета. Суб'єкт, об'єкт, мета, методи та мова науки. Різноманітність форм знання. Міф, релігія, мистецтво, здоровий глузд як різновиди знання та форми пізнавальної діяльності. Наука та буденне пізнання. Паранаукові форми знання. Обумовленість стосунків наукового та позанаукового знання певним етапом історичного розвитку. Проблема позанаукового знання з точки зору теорії пізнання й наукової експертизи. Паранаука та псевдонаука.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Співвідношення наукового та буденного пізнання.
2. Ідеали наукового пізнання.
3. Паранаука, псевдонаука, «альтернативна наука»: багатоманітність феноменів.
4. Філософія як теоретична та методологічна база наукового дослідження.

Питання для самоконтролю

1. Пізнання, знання, інформація: співвідношення понять.
2. Різноманітність форм знання. Міф, релігія, мистецтво, здоровий глузд як різновиди знання та форми пізнавальної діяльності.
3. Проблема демаркації наукового і ненаукового знання.
4. Буденне знання та його роль у становленні та функціонуванні науки.
5. Суб'єкт та об'єкт наукового пізнання.
6. Специфіка мови науки.
7. Позанаукові форми знання (паранаука, псевдонаука та ін.).

Тестові завдання

Результатом діяльності науки є:

- а) теорія;
- б) закони;
- в) факти;
- г) спостереження.

Художнє пізнання, на відміну від наукового, характеризується:

- а) міфологічним відображенням світу;
- б) раціональним відображенням світу;
- в) особистісно-суб'єктивним відображенням світу на основі художніх образів;
- г) буденним пізнанням світу.

Яка з цих функцій не є функцією науки?

- а) описова;
- б) прогностична;
- в) проективно-конструкторська;
- г) компенсативна.

Чи передбачає визначення «ненауковий» негативну оцінку?

- а) так, тому що наука є найвищим досягненням людського розуму;
- б) ні, тому що кожна форма людської діяльності має специфічне призначення;
- в) так, тому що наукове знання передбачає точність, виваженість, експериментальну перевірку;
- г) так, тому що наукове обґрунтування розповсюджується на різні сфери людського життя.

Література [1, 2, 5, 7, 11, 29, 52, 67, 96, 98]

Тема 2. Поняття логіки науки, її співвідношення із філософією, методологією науки та теорією пізнання

Типи співвідношення філософії та науки. Умоспоглядальний та позитивістський підхід до філософії з боку науки. Функції філософії щодо науки. Співвідношення понять «логіка наукового дослідження», «епістемологія», «методологія наукового дослідження». Поняття методології, методу, методики. Філософські методи наукового пізнання. Діалектика як логіка науки. Сучасні методи пізнання. Специфіка соціально-гуманітарного пізнання.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Метафізика та діалектика як методи пізнання.
2. Феномен синергетики.
3. Історичні долі діалектики.

Питання для самоконтролю

1. Логіка науки в системі філософського знання, її відмінність від теорії пізнання та методології науки.
2. Філософське знання та його співвідношення з логікою.

Тестові завдання

Філософію господинею над усіма науками вважав:

- а) Арістотель;
- б) К. Маркс;
- в) С. Кіркегор;
- г) О. Конт.

Що з перерахованого нижче не є структурним елементом методу діалектики:

- а) принципи;
- б) закони;
- в) категорії;
- г) гіпотези.

Література [10, 11, 13, 15, 18, 46, 62, 70, 76, 78, 97]

Тема 3. Класифікація наук та динаміка розвитку науки

Типологія наук та класифікація наукових дисциплін. Етапи становлення та розвитку науки. Проблема критерію науковості у філософії позитивізму та постпозитивізму. Концепція парадигм та наукових революцій Т. Куна. Класична, неklasична, постнеklasична наука. Знання у сучасній інформаційній цивілізації. Значення гуманітарної експертизи знання за сучасної доби розвитку науки. Сцієнтизм і антисцієнтизм у сучасній культурі.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Класифікація наук: історія та сучасність.
2. Некласична наука і проблема методу пізнання.
3. Поняття наукової революції у Т. Куна. Наукова парадигма.
4. Постнеklasична наука: основні проблеми та специфіка.

Питання для самоконтролю

1. Наукові революції та співвідношення ідеалів раціональності.
2. Класичний, некласичний та постнекласичний типи наукової раціональності.

Тестові завдання

Некласична наука характеризується:

- а) залежністю наукової картини об'єкта від методів його дослідження,
- б) механістичним редукціонізмом у розумінні природних процесів,
- в) пануванням механіки у створенні картини світу;
- г) незалежністю наукової картини об'єкта від методів його дослідження.

Постнекласична наука характеризується такою рисою, як:

- а) формуванням дисциплінарної структури науки,
- б) революцією у методах збереження та передання інформації,
- в) формуванням експериментального природознавства;
- г) дистанційованістю науки від проблем моралі.

Теорія А. Ейнштейна стосується періоду:

- а) класичної науки;
- б) некласичної науки;
- в) постнекласичної науки;
- г) науки Нового часу.

Література [14, 26, 27, 41, 46, 52, 54, 55, 87, 95, 96]

Тема 4. Генезис проблематики логіки науки в філософській думці Античності та Середньовіччя

Історія розвитку наукового знання в Давній Греції. Антична наука і проблема методу пізнання. Суперечка номіналізму та реалізму за доби Середньовіччя. Вчення Фоми Аквінського про співвідношення віри і розуму, Номіналізм В. Оккама та методологія науки.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Антична геометрія: наука чи «переднаука»?
2. Проблема універсалій та її значення для методології пізнання.
3. Християнське вчення про істину та раціональність класичної науки.

Питання для самоконтролю

1. Формування логіки наукового пізнання в античності. Метод Сократа.
2. Роль Арістотеля у формуванні логіки.
3. Суперечки про природу універсалій у середньовічній філософії. номіналізм, реалізм, концептуалізм.

Тестові завдання

Чому саме у Стародавній Греції було створено вперше наукову теорію?

- а) греки добре засвоїли мудрість Стародавнього Сходу;
- б) греки вміли запозичувати знання у інших народів;
- в) для греків велику роль грав раціональний аналіз дійсності; безкорисливе шукання істини.
- г) греки дбали про вирішення конкретних проблем практики.

Одна з перших спроб класифікації наук належить давньогрецькому філософу, великому систематизатору

- а) Фалесу;
- б) Геракліту
- в) Арістотелю
- г) Платону.

Література [6, 16, 20, 32, 33, 45, 48, 49, 50, 78]

Тема 5. Розвиток методології наукового пізнання за доби Відродження та в Новий час

«Вчене незнання» Миколая Кузанського. Особистість та філософські погляди Дж. Бруно. Природознавчі досягнення М. Коперника та Г. Галілея. Рефлексія щодо науки в західноєвропейській філософії Нового часу. Проблема методу пізнання. Емпіризм, сенсуалізм і раціоналізм. Ф. Бекон, Т. Гоббс, Р. Декарт, Б. Паскаль, Дж. Локк, Дж. Берклі, Д. Юм.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Джордано Бруно та Галілео Галілей: два підходи до пізнання.
2. Діалектика пізнання на Миколаєм Кузанським.
3. Суперечка емпіризму і раціоналізму в філософії Нового часу.

Питання для самоконтролю

1. Роль індуктивного методу у теорії пізнання Ф. Бекона.
2. Раціоналізм теорії пізнання Р. Декарта. Місце в ній дедукції.
3. Заперечення вроджених ідей у філософії Дж. Локка.
4. Логіка школи Пор-Рояля. Б. Паскаль про протиріччя пізнання та трагізм людського буття.
5. Критика Дж. Берклі традиційної метафізики та класичної науки.
6. Логіка та інтуїція. Гносеологічні ідеї Б. Спінози.
7. Сутність скептицизму Д. Юма. Характеристика досвіду.

Тестові завдання

Якою мовою, за твердженням Галілея, написана книга Природи?

- а) математики;
- б) одкровення;
- в) філософії;
- г) фізики.

Р.Декарт виробив дедуктивний метод пізнання, спираючись на метод

- а) математики,
- б) астрономії,
- в) астрології,
- г) фізики.

Ф.Бекон вважав «ідолами театру»:

- а) користування хибними філософськими авторитетами;
- б) надмірне захоплення театром;
- в) переважання інтересу до мистецтва над науковими інтересами.
- г) захоплення зовнішніми науковими ефектами.

Література [8, 16, 20, 48, 50, 55, 78, 82, 88]

Тема 6. Класичний ідеал раціональності: логіка наукового пізнання у філософії XVIII–XIX ст.

Методологічні проблеми науки у філософії доби Просвітництва. І. Кант про теоретичний і практичний розум. Діяльнісно-творча основа буття, проблеми діалектики у класичній німецькій філософії. Г. В. Ф. Гегель, його діалектика, філософська система та метод.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Раціоналізм мислителів доби Просвітництва.

2. Німецька класична філософія та класичний ідеал наукової раціональності.
3. Гегелівська діалектика як метод пізнання.

Питання для самоконтролю

1. Характеристика діяльній природи суб'єкту пізнання у німецькій класичній філософії.
2. Позиція І. Канта у суперечці сенсуалізму та раціоналізму.
3. Розсудок і розум у І. Канта. Антиномії чистого розуму.
4. Діяльній-творча основа людини у філософії Й. Г. Фіхте.
5. Роль інтелектуальної інтуїції у гносеології Ф. Й. Шеллінга.
6. Єдність онтології, гносеології та діалектики у філософії Г. В. Ф. Гегеля.

Тестові завдання

Антиномії чистого розуму, за І. Кантом:

- а) свідчать про необмежені можливості людського пізнання;
- б) свідчать про певні межі теоретичного пізнання світу;
- в) свідчать про безсилля людського розуму у пізнанні світу;
- г) свідчать про некритичний підхід дослідника до проблем пізнання.

Що із зазначеного нижче не є законом діалектики, сформульованим Гегелем:

- а) закон виключеного третього,
- б) закон єдності та боротьби протилежностей,
- г) закон заперечення заперечення,
- д) закон переходу кількісних змін у якісні.

Література [5, 8, 10, 16, 36, 42, 48, 49, 50, 97]

Тема 7. Позитивізм і неопозитивізм про проблеми наукового пізнання. Сцієнтизм і антисцієнтизм у світовій та українській філософії

Позитивізм ХІХ ст. О. Конт, Г. Спенсер, Дж. Ст. Мілль. Проблеми науки у марксизмі. Концепція філософії науки у неопозитивізмі (Б. Рассел, М. Шлік, Л. Вітгенштейн), принцип верифікації та філософія мови. Сцієнтизм і антисцієнтизм у філософській думці ХХ ст. Проблеми теорії та методів пізнання в історії української філософської думки (Г. Сковорода, П. Юркевич, М. Драгоманов, І. Франко, В. І. Вернадський).

Орієнтовна тематика рефератів

1. Позитивістська філософія науки.
2. Обмеженість позитивістського підходу до науки.
3. Антисцієнтизм: причини формування та основні ідеї.
4. В. І. Вернадський про сутність науки.

Питання для самоконтролю

1. Вчення про три стадії розвитку людського пізнання у філософії О. Конта.
2. Еволюціонізм та гносеологічні ідеї Г. Спенсера.
3. Індуктивізм Дж. Мілля.
4. Прагматизм у теорії пізнання Дж. Дьюї.
5. Концепція наукового пізнання Е. Маха.
6. Проблеми наукового пізнання у неокантіанстві.

Тестові завдання

Логічний позитивізм головним для філософії вважав:

- а) аналіз філософських проблем буття;
- б) аналіз мови наукового дослідження;
- в) аналіз етичних проблем науки;
- г) аналіз смислу життя людини.

Орієнтація у суспільній свідомості ХХ ст., яка вважає науку культурно-світоглядним зразком, закликає орієнтуватися на методи природничих і технічних наук, це:

- а) сцієнтизм;
- б) антисцієнтизм;
- в) матеріалізм;
- г) ідеалізм.

Література [14, 17, 19, 26, 46, 51, 54, 67, 68, 80, 97]

Тема 8. Моделі накопичувального розвитку науки. Критика індуктивізму у концепції науки К. Поппера

Неопозитивістський ідеал невеликого, але доказово достовірного знання. Виникнення постпозитивізму як реакція на вичерпання пізнавального й проблемного потенціалу позитивізму. Перегляд постпозитивістами основних

філософських та методологічних підвалин філософії науки. Розуміння неможливості поступового накопичення доказового знання. К. Поппер як засновник постпозитивістської традиції мислення. «Логіка і зріст наукового знання». Критика індуктивізму як вихідний пункт формування попперівської концепції науки. Теорія фальсифікації як базова ідея методології Поппера. Істина та правдоподібність. Зростання правдоподібності як мета наукового дослідження. Попперівська теорія третього світу та теорія пізнання без суб'єкта. Концепція зростання і розвитку наукового знання у філософії Поппера. Внутрішні протиріччя попперівської концепції

Орієнтовна тематика рефератів

1. Критичний раціоналізм К. Поппера.
2. Верифікація та фальсифікація в логіці наукового дослідження.
3. Основні ідеї праці К. Поппера «Логіка і зріст наукового знання».

Питання для самоконтролю

1. Аналіз мови науки у неопозитивістських концепціях.
2. Критика позитивістських ідей як вихідний пункт формування постпозитивістської традиції мислення.
3. Критика індуктивізму та концепція науки К. Поппера.
4. Концепція «фальсифікаціонізму» як базисна у методології К. Поппера.

Тестові завдання

Що, згідно з К. Поппером, є найважливішим джерелом зростання світу об'єктивного знання:

- а) підтвердження досвідом;
- б) верифікація;
- в) критицизм і фальсифікація;
- г) конкуренція.

«Третій світ», за К. Поппером, це:

- а) реальність, що існує об'єктивно;
- б) стан свідомості та його активність;
- в) універсум об'єктивного знання;
- г) все, зазначене вище.

К. Поппер вважав, що головна вада теорії – це:

- а) принципова неможливість її спростувати;
- б) можливість її спростувати;

- в) неможливість її розвивати далі;
- г) неконкурентоспроможність теорії.

Література [16, 19, 26, 27, 31, 46, 49, 70, 84, 89, 90]

Тема 9. Концепції розвитку науки Т. Куна, І. Лакатоса та П. Фейєрабенда

Філософія науки Т. Куна. Критика традиційних концепцій методології науки. Використання Т. Куном історичного підходу. Поняття парадигми як ключове для кунівської концепції. Функціонування парадигмального знання на різних етапах розвитку науки. Роль парадигми в утворенні наукового співтовариства й роль наукового співтовариства у прийнятті та зміні парадигм. Т. Кун про природу наукових революцій. Небезпека релятивізації Т. Куном розвитку наукового знання й проблема спадкоємності. Евристична цінність концепції Т. Куна у розробці проблем епістемології, філософії та методології науки.

Поняття дослідницької програми І. Лакатоса та її основні елементи. Гносеологічні засади методології дослідницьких програм. Критика І. Лакатосом основних методологічних стратегій: індуктивізму, конвенціоналізму та фальсифікаціонізму. Наївний та витончений фальсифікаціонізм. Розходження підходів І. Лакатоса та К. Поппера. Роль історії науки, за І. Лакатосом, у відборі стратегій наукового дослідження. Основні протиріччя у поглядах Лакатоса. Заперечення ролі правил методу у реальному науковому дослідженні. Протиріччя у описанні І. Лакатосом основних елементів дослідницької програми.

Філософія науки П. Фейєрабенда. Критика вченим позитивізму та кумулятивізму як вихідний пункт у розвитку концепції науки. Взаємна критика теорій як умова збереження впливу досвіду на наукове дослідження. Відмова П. Фейєрабенда від раціоналізму й методологічного універсалізму. Зрівняння науки з міфологією, містикією та релігією. Критика науки як різновиду ідеології. Питання про відокремлення науки від держави як необхідна умова існування вільного суспільства. Питання можливості існування науки без методологічної впорядкованості наукового мислення. Проблема історичної релятивності ідеалів і стандартів науковості. Проблема побудови образу науки «з людським обличчям» у П. Фейєрабенда.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Феномен науково-дослідної програми.
2. Поняття парадигми в концепції науки Т. Куна.
3. «Методологічний анархізм» П. Фейєрабенда.

Питання для самоконтролю

1. Т. Кун про механізм наукових революцій.
2. І. Лакатос про поняття науково-дослідної програми.
3. Критика пізнавальних претензій науки П. Фейєрабендом з позицій «методологічного анархізму».

Тестові завдання

У чому полягають сутнісні ознаки наукової парадигми (Т.Кун)?

- а) це – визнані всіма наукові досягнення, які протягом певного часу дають науковому співтовариству модель постановки проблем та їх вирішення;
- б) найвищі творчі досягнення епохи в певній сфері, в певний період існування науки;
- в) виміри традиції, які гальмують розвиток науки та заважають творчості;
- г) помилки вчених, які є джерелом нових пошуків.

Як, за Т. Куном, відбувається перехід до нової парадигми в розвитку науки?

- а) різко, революційним шляхом;
- б) поступово, шляхом логічних аргументів та посилок на досвід;
- в) вкрай повільно, шляхом поступового порівняння старої парадигми з новою, а також із самою природою;
- г) повільно, шляхом часткових змін старої парадигми.

Симптомом наукової революції, за Т. Куном, є

- а) збільшення конкуруючих варіантів;
- б) готовність випробувати щось нове;
- в) звертання за допомогою до філософії;
- г) все, визначене вище.

Література [11, 14, 16, 26, 27, 31, 70, 84, 94]

Змістовий модуль 2. Логіка процесу наукового дослідження, його рівні та методи

Тема 10. Логіка процесу наукового дослідження. Наукова проблема, гіпотеза, теорія

Наукове дослідження: пізнання як процес. Рух від незнання до знання. Наукова проблема, її постановка та формулювання. Гіпотеза як наукове знання у формі припущення. Різновиди гіпотез. Наукова ідея. Експеримент у

науковому дослідженні. Поняття наукової теорії, вимоги до наукових теорій. Теорія як найрозвиненіша форма наукового знання. Структура теорії. Характеристика закону як ключового елемента теорії. Функції теорії у науковому пізнанні. Пояснення, розуміння, обґрунтування в науковому дослідженні.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Наукова ідея як спосіб нетрадиційного пояснення явищ.
2. Наукова гіпотеза та її роль у пізнанні.
3. Поняття наукової теорії, її сутність та структура.

Питання для самоконтролю

1. Структура та логіка процесу наукового дослідження.
2. Поняття наукової проблеми.
3. Наукова гіпотеза та її роль у науковому дослідженні.
4. Наукова теорія, вимоги до наукових теорій.

Тестові завдання

Наукове дослідження починається з:

- а) побудови гіпотез;
- б) формулювання проблеми;
- в) створення нових методів дослідження;
- г) впровадження нових методів дослідження.

Найбільш розвиненою формою наукового пізнання є:

- а) ідея;
- б) проблема;
- в) гіпотеза;
- г) теорія.

Література [1, 2, 18, 22, 23, 24, 34, 35, 68, 74, 87]

Тема 11. Проблема істини у науковому дослідженні. Основні концепції істини

Істина як центральна тема теорії пізнання. Істина і хиба: абсолютна і відносна істина. Основні теорії істини: кореспондентська, когерентна, конвенціоналістська, феноменологічна та прагматистська (Дьюї). А. Богданов та сучасна соціологія наукового пізнання про істину як ідеологічний феномен.

Критерії істини. Верифікація і фальсифікація. Співвідношення пояснення і розуміння. Різновиди досвіду та різновиди істини. Істина у сферах філософії, науки, мистецтва. Істина та ілюзія. Скептицизм, феноменалізм, релятивізм і реалізм у теорії пізнання. «Теорія відображення». Істина та ступені правдоподібності (К. Поппер). Істина як ідеал пізнавальної діяльності. Концепція багатшаровості реальності та наявності істин різного типу. Конфлікт та взаємодія істин науки та істин здорового глузду (А. Еддінгтон). Конкретність істини.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Істина та її критерії.
2. Роль інтуїції в науковому пізнанні.
3. Історичні підходи до розуміння наукової істини.

Питання для самоконтролю

1. Істина як мета та ідеал наукового дослідження.
2. Основні концепції істини у теорії пізнання.

Тестові завдання

Здатність досягати істини, не звертаючись до розгорнутого логічного міркування, це:

- а) інтуїція;
- б) воля;
- в) талант;
- г) уява.

З принципу повної відносності істини виходили:

- а) Платон;
- б) Арістотель;
- в) Сократ;
- г) софісти.

Література [3, 6, 15, 21, 27, 67, 69, 72]

Тема 12. Наукові факти та їх роль у науковому дослідженні

Відмінність фактів дійсності від наукових фактів. Роль наукових понять у формулюванні фактів науки. Фактуалізм і теоретизм. Стадіальність роботи з фактами у процесі наукового дослідження. Наукова ідея як спроба

нетрадиційного пояснення певних фактів. Структура наукового факту. Логіка наукового тлумачення як процесу формування наукового факту. Факти та цінності в науковому дослідженні.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Роль фактів у науковому дослідженні.
2. Факти та цінності.
3. Об'єктивна та суб'єктивна компонента наукового факту.

Питання для самоконтролю

1. Феномен наукового факту.
2. Структура наукового факту.

Тестові завдання

Головна мета та вища цінність наукового пізнання, це:

- а) відкриття об'єктивної істини;
- б) досягнення правди;
- в) встановлення обґрунтованих фактів;
- г) формування сміливих гіпотез.

Ігнорування значення фактів у науковому дослідженні називається:

- а) схоластичне теоретизування;
- б) емпіризм;
- в) сенсуалізм;
- г) монізм.

Наукові факти – це:

- а) події, що відбувалися або відбуваються насправді;
- б) відображені свідомістю факти дійсності;
- в) факти перевірені, осмислені й зафіксовані мовою певної науки;
- г) все, зазначене вище.

Література [13, 17, 22, 24, 41, 68, 80, 87]

Тема 13. Поняття і зміст рівнів наукового дослідження. Емпіричні та теоретичні методи дослідження

Рівні пізнання. Типологія методів наукового пізнання. Класифікація та характеристика загальнонаукових методів. Емпіричні методи: спостереження,

опис, порівняння, вимірювання, експеримент. Методи, які використовуються як емпіричному, так і на теоретичному рівні: абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання, аналогія. Філософські методи теоретичного рівня наукового пізнання: аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний, метод сходження від абстрактного до конкретного. Методологічні альтернативи у науковому пізнанні. Методологічні новації постнекласичного етапу розвитку науки (методологічний плюралізм, запровадження ідей та методів синергетики). Застосування діалектичного методу. Руйнування жорсткої дихотомії методів природничих і соціальних наук, зближення та взаємодія їхніх методів.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Типологія методів наукового дослідження: спеціальні та загальнонаукові методи.
2. Роль філософської методології у науковому дослідженні.
3. Системний аналіз як загальнонауковий метод дослідження.
4. Синергетика як науково-дослідна програма.
5. Спостереження у науковому дослідженні.
6. Роль формалізації та моделювання у науковому дослідженні.

Питання для самоконтролю

1. Емпіричні методи наукового дослідження.
2. Експеримент як метод дослідження.
3. Теоретичні методи наукового дослідження.
4. Індукція та дедукція як процедури мислення.
5. Філософські методи в науковому дослідженні.

Тестові завдання

Методологія наукового дослідження це :

- а) система певних способів та прийомів, що застосовується у певній сфері діяльності, а також вчення про цю систему;
- б) спосіб досягнення мети, сукупність прийомів та операцій теоретичного та практичного освоєння дійсності;
- в) методи наукового дослідження в їх сукупності;
- г) порядок застосування методів наукового дослідження.

Загальнонаукова методологія – це така, яка

- а) використовується у всіх або переважній більшості наук;
- б) використовується лише у деяких науках;
- в) використовується лише на філософському рівні;

г) використовується у міждисциплінарних дослідженнях.

Метод, в основі якого лежить співставлення окремих параметрів або окремих ознак досліджуваних об'єктів, встановлення відмінностей і подібностей між ними, це:

- а) аналіз;
- б) синтез;
- в) порівняння;
- г) вимірювання.

Який з наведених нижче методів дослідження використовується як на емпіричному, так і на теоретичному рівні:

- а) спостереження;
- б) вимірювання;
- в) аналіз і синтез;
- г) прогнозування.

Найелементарніший метод емпіричного дослідження, це:

- а) спостереження;
- б) вимірювання;
- в) порівняння;
- г) експеримент.

Література [1, 2, 10, 12, 18, 47, 76, 98]

Тема 14. Специфіка методологічних проблем соціально-гуманітарних наук

Генезис проблеми специфіки методів соціально-гуманітарних наук. Неокантіанство. Методи дослідження економічного життя. М. Вебер. Методи та парадигми соціального дослідження. Становлення герменевтики. В. Дільтей. Сучасна філософська герменевтика М. Гайдеггера та Г. Гадамера. М. Бахтін: розуміння тексту як діалог. Методологічні ідеї феноменології (Е. Гуссерль), структуралізму та постструктуралізму (Р. Барт, К. Леві-Стросс, М. Фуко). Специфіка сучасної методології науки. Екологізація та людиномірність науки в постнекласичний період розвитку наукової раціональності.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Усвідомлення специфіки соціально-гуманітарних наук у філософії науки.
2. Проблема інформаційної революції в період постнекласичної науки.
3. Сцієнтизм у сучасному суспільстві як наслідок оптимістичної оцінки перспектив науки.

Питання для самоконтролю

1. Співвідношення пояснення та розуміння у науці.
2. Діалектика, герменевтика, синергетика.
3. Специфіка логіки соціально-гуманітарного дослідження.

Тестові завдання

Розподіл наук на «науки про природу» та «науки про культуру» було здійснено:

- а) неокантіанцями В.Віндельбандом та Г.Ріккертом;
- б) марксистами К.Марксом та Ф.Енгельсом;
- в) атомістами Демокритом та Епікуром;
- г) позитивістами О. Контом та Г. Спенсером.

Специфічно гуманітарним методом наукового дослідження є

- а) герменевтика;
- б) діалектика;
- в) метафізика.
- г) системний метод.

Вчений, який вважав, що головне для соціології вивчати осмислені дії людей у їх співвідношенні з об'єктами зовнішнього й внутрішнього світу («розуміюча соціологія») – це:

- а) К.Маркс;
- б) М.Вебер;
- в) Е.Дюркгейм;
- г) Т.Парсонс

Література [4, 9, 28, 30, 39, 40, 59, 60, 79, 83, 90, 92]

Тема 15. Етика наукового дослідження

Наука як соціокультурний феномен. Розвиток форм інституційної діяльності науки у історичному контексті. Проблема трансляції наукових знань. Наука, економіка, влада. Феномен наукових шкіл як предмет міждисциплінарних досліджень. Міждисциплінарний підхід до дослідження феномена наукових шкіл. Формування особистості науковця. Проблема гармонії та конфлікту цінностей у творчості вченого. Наука та цінності. Етос і мораль науки. Проблема об'єктивності наукового пізнання.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Наука і мораль.
2. Наука та цінності.

3. Проблема кризи у сучасній науці та можливі шляхи її подолання.

Питання для самоконтролю

1. Наука та цінності техногенної цивілізації.
2. Проблема об'єктивності наукового пізнання за доби постнекласичної науки.

Тестові завдання

Розглядати науку як соціальний інститут, це означає:

- а) розглядати науку з точки зору законів пізнання,
- б) розглядати науку у її внутрішніх закономірностях,
- в) розглядати форми суспільної організації науки,
- г) розглядати науку як певну сукупність теорій.

Принцип аксіологізації сучасної науки – це:

- а) необхідність врахування екологічних вимірів науки;
- б) необхідність врахування ціннісних компонентів пізнавального процесу;
- в) необхідність врахування об'єктивних характеристик досліджуваних об'єктів;
- г) необхідність врахування нових наукових ідей.

Ознакою наукової школи є:

- а) наявність організованої й керованої наукової структури;
- б) спільна дослідницька програма; єдиний стиль мислення;
- в) особистість видатного вченого на чолі;
- г) все, зазначене вище.

Література [17, 43, 47, 53, 57, 58, 91, 94]

Тема 16. Основи логіки організації наукових досліджень

Науково-дослідний процес, принципи його організації. Засоби вибору теми наукового дослідження. Особливості творчої праці у дослідницької діяльності. Праця над джерелами інформації. Бібліографія. Формулювання мети, завдань дослідження. Вибір методологічного інструментарію. Кваліфікаційні наукові дослідження: сутність та специфіка. Аспірантура та докторантура.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Стиль наукової роботи: основні особливості.
2. Основні правила організації праці науковця.
3. Історія становлення наукових ступенів в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Мова та стиль наукової роботи.

Тестові завдання

Буквально відтворені фрагменти чужої промови для підтвердження власного погляду або полеміки з даним автором, це:

- а) цитата;
- б) плагіат;
- в) компіляція;
- г) конкретизація.

У якій формі може бути зафіксований науковий результат?

- а) на носіях наукової інформації у формі звіту;
- б) у формі наукової праці та доповіді;
- в) у формі повідомлення про науково-дослідну роботу;
- г) все, зазначене вище.

Вивчаючи певну наукову працю, слід, перш за все:

- а) з'ясувати погляди, ідеї особистостей, про які пише автор;
- б) засвоїти нові поняття й терміни;
- в) визначити причини, час і умови створення наукової праці;
- г) проаналізувати ідеї, які були творчо розвинуті.

Література [1, 2, 18, 29, 34, 35, 37, 56, 69, 86]

Тема 17. Порядок написання та оформлення наукової роботи

Методика підготовки та написання дисертації. Порядок захисту дисертаційної роботи. Структура дисертаційної роботи. Послідовність виконання роботи. Основні вимоги до оформлення результатів наукових досліджень. Оформлення тексту. Внесення змін. Мова та стиль наукової роботи.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Методика підготовки дисертаційної роботи.
2. Процедура захисту дисертації.
3. Вступ до дисертаційної роботи.

Питання для самоконтролю

1. Основні етапи організації та проведення наукового дослідження.

Тестові завдання

Дисертація має бути виконана:

- а) особисто, у вигляді спеціально підготованого рукопису чи монографії;
- б) особисто чи колективно, у вигляді рукопису чи монографії;
- в) колективно, у вигляді спеціально підготованого рукопису;
- г) у вигляді колективної монографії.

Захист магістерської роботи відбувається:

- а) на засіданні кафедри, зі спеціальності, з якої захищаються;
- б) на засіданні Державної екзаменаційної комісії;
- в) на засіданні Ради факультету;
- г) на засіданні Ректорату вищого навчального закладу.

Стисле викладення змісту дисертації у процесі підготовки до захисту робиться у

- а) авторефераті дисертації;
- б) опублікованих статтях;
- в) доповідях на конференціях;
- г) об'яві про захист у Бюлетені ВАК.

Література [1, 2, 18, 34, 35, 38, 56, 61, 94]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования: Учебное пособие. – К.: МАУП, 2004. – 216 с.
2. Білуха М. Т. Методология наукових досліджень: Підручник. – К.: АБУ, 2002. – 480 с.
3. Білокобильський О. Раціональність як межа метафізичного дискурсу // Філософська думка. – 2006. – №5. – С. 143–157.
4. Бойченко М. І. Системний підхід у соціальному пізнанні: ціннісні та функціональні аспекти / М. І. Бойченко. – К. : Видавництво «Промінь», 2011. – 320 с.
5. Возняк В. Розсудок, розум, повсякденність // Філософська думка. – 2006. – № 5. – С. 3–22.
6. Воронкова В. Г. Філософія. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 464 с.

7. Головатий М. Ф. Навчи себе сам. – К.: МАУП, 2002. – 120 с.
8. Гайденок П. П. История новоевропейской философии в её связи с наукой. – М.: ПЕР СЭ; СПб.: Университетская книга, 2000. – 456 с.
9. Гайденок П. П. Герменевтика // Философский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1983.
10. Гегель Г. В. Ф. Кто мыслит абстрактно? // Гегель Г. В. Ф. Работы разных лет. – Т. 1. – М.: Мысль, 1972. – С. 387–394.
11. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І. Філософія та методологія науки. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 224 с.
12. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 212 с.
13. Злотина М. Л. Диалектика. – К.: Изд. ПАРАПАН, 2008. – 264 с.
14. Кун Т. Структура научных революций: Пер. с англ. – М.: АСТ, 2009. – 310 с.
15. Крымский С. Б., Кузнецов В. И. Мировоззренческие категории в современном естествознании. – К.: Наукова думка, 1983. – 224 с.
16. Кузнецов Б. Г. Разум и бытие. Этюды о классическом рационализме и неклассической науке. – М.: Наука, 1972. – 288 с.
17. Мелков Ю. А. Человекомерность постнеклассической науки. – К.: Изд. ПАРАПАН, 2014. – 254 с.
18. Основы методології та організації наукових досліджень / А. Є. Конверський (ред.). – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
19. Поппер К. Объективное знание. Эволюционный подход. – М.: Эдиториал УРСС, 2002. – 384 с.
20. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія. – К.: Академвидав, 2007. – 592 с.
21. Проблема знания в истории науки и культуры / Под ред. Е. Н. Молодцова. – СПб.: Алетейя, 2001. – 256 с.
22. Проблемы методологии системного исследования / Ред. И. В. Блауберг и др. – М.: «Мысль», 1970. – 455 с.
23. Розов М. А. Научная абстракция и её виды. – Новосибирск: «Наука», 1965. – 138 с.
24. Рузавин Г. И. Методология научного познания. – М.: Юнити, 2005. – 286 с.
25. Свердан М. Н., Свердан М. М. Логіка наукового дослідження. Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2006. – 352 с.
26. Современная философия науки: Знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Учеб. хрестоматия / А. А. Печёнкин (сост.). – М.: Логос, 1996. – 400 с.
27. Стёпин В. С. Научное познание и ценности техногенной цивилизации // Вопросы философии. – 1989. – № 10. – С. 3–18.
28. Стёпин В. С. О методологических подходах к анализу социального познания // Вестник Московского университета. Серия 7. Философия. – 2014. – № 3. – С. 3–10.
29. Сурмин Ю. П., Бидзюра И. П. Учебник для ученого. Методология и логика научного исследования. – К.: Принт Сервіс, 2014. – 848 с.

30. Тощенко Ж. Т. О понятийном аппарате социологии // СОЦИС. – 2002. – № 9. – С. 3–16.
31. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки : Пер. с англ. / Пол Фейерабенд. – М. : Мысль, 1986. – 544 с.
32. Філософський енциклопедичний словник / Гол. ред. В. І. Шинкарук. – К.: «Абрис», 2002. – 742 с.
33. Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. – М.: Республика, 2001. – 720 с.
34. Філіппенко А. С. Логіка наукового дослідження. Конспекти лекцій: Посібник. – К. : Академвидав, 2005. – 208 с.
35. Цехмістрова Г. С. Логіка наукового дослідження. – К.: Вид. дім «Слово», 2003. – 240 с.
36. Цофнас А. Ю. Гносеологія. – К.: Алерта, 2005. – 232 с.
37. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 178 с.
38. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. Курс лекцій. – К.: Генеза, 2005. – 359 с.

Джерела з мережі Інтернет

39. Вебер М. Наука как призвание и профессия // Макс Вебер. Избранные произведения. – М.: Прогресс, 1990. – С. 707–735. – <http://lib.ru/POLITOLOG/weber.txt>.
40. Гадамер Г.–Г. Истина и метод. – М. : Прогресс, 1988. – 704 с. – http://yanko.lib.ru/books/philosoph/gadamer-istina_i_metod.pdf.
41. Добронравова І. С. Ідеали і типи наукової раціональності // Київський університет як осередок національної духовності, науки, культури : Матеріали науково-теоретичної конференції, присвяченої 165-річчю університету : Гуманітарні науки. Частина І. – К. : ВЦ «Київський університет», 1999. – С. 24–28. – <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dobr-ideal.html>.
42. Кант І. Об одном открытии, после которого всякая новая критика чистого разума становится излишней ввиду наличия прежней (Против Эберхарда) : Пер. с нем. // Кантовский сборник. – Калининград, 1993. – Вып. 17. – С. 129—145. – http://kant-online.ru/wp-content/uploads/2014/03/13_И.-Кант.-Об-одном-открытии-после-которого-всякая-новая-критика-чистого-разума-становится-излишней-ввиду-наличия-прежней.pdf.
43. Лоренц К. Восемь смертных грехов цивилизованного человечества. – М.: Республика, 1998. – <http://npvr.chat.ru/lorenz/8grehov/8grehov.htm>.
44. Мелков Ю. А. Объективность и объектность в научном познании // Евразийский Союз Ученых : Ежемесячный научный журнал. – 2014. – № 4(12). – С. 40–44. – <https://issuu.com/euroasiascience/docs/p12> /40.

45. Никифоров А. Л. Философия науки: история и методология. – М., 1998. – http://www.phantastike.com/link/philosophy/filosofia_nauki.zip.
46. Поппер К. Логика научного исследования // Поппер К. Логика и рост научного знания. – М., Прогресс, 1983. – С. 61–72. – http://lib100.com/book/philosophy/logic_of_scientific_discovery/_Карл%20Поппер,%20Логика%20научного%20исследования.pdf.
47. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: новый диалог человека с природой. – М. : Прогресс, 1986. – 432 с. – http://yanko.lib.ru/books/betweenall/prigogine-stengers_ru.htm.
48. Рассел Б. История западной философии. – К. : Основы, 1995. – 760 с. – <http://litopys.org.ua/russel/rus.htm>.
49. Рациональность как предмет философского исследования / ИФРАН. – М., 1995. – 225 с. – <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000980/st000.shtml>.
50. Реале Дж, Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Санкт-Петербург, 1997. – http://yanko.lib.ru/books/philosoph/reale_antiseri-4_tom-roman_now-2003-a.htm.
51. Риккерт Г. Философия жизни. – К., 1998. – <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Rikkert/Rikkert.html>.
52. Стёпин В. С. Теоретическое знание. – М.: Прогресс, 2000. – 744 с. – <https://allendy.ru/Книги/Степин%20В.С.%20Теоретическое%20знание..pdf>.
53. Тоффлер Э. Метаморфозы власти: Знание, богатство и сила на пороге XXI века. – М., 2003. – http://www.umk.virmk.ru/study/VMK/LITERA/Toffler_Metamorfozu_vlasti.pdf.
54. Фок В. А. Квантовая физика и философские проблемы / В. А. Фок // Физическая наука и философия : Под ред. М. Э. Омеляновского. – М. : Наука, 1973. – С. 55–77. – <http://old.nsu.ru/kf/sls/2013/2.3-fok.doc>.
55. Хайдеггер М. Время картины мира // Новая технократическая волна на Западе / П. С. Гуревич (ред.). – М. : Прогресс, 1986. – С. 93–119. – <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Hajdeger.html>.
56. Эко У. Как написать дипломную работу: Пер. с ит. – М.: Кн. дом «Университет», 2003. – 240 с. – <http://yanko.lib.ru/books/cultur/eco-diplom.pdf>.
57. Merton R. The Normative Structure of Science / Robert K. Merton // Merton R. The Sociology of Science. Theoretical and Empirical Investigations. – Chicago; L. : The University of Chicago Press, 1973. – P. 267–278. – http://www.collier.sts.vt.edu/5424/pdfs/merton_1973.pdf.
58. Mielkov Iu. The Hierarchy of Values in the Contemporary Science // Review of European Studies. – 2016. – Vol. 8, No. 2. – P. 149–158 (doi:10.5539/res.v8n2p149).
59. Weber M. “Objectivity” in Social Science and Social Policy / Max Weber // Riley G. (Ed.) Values, Objectivity, and the Social Sciences / Gresham Riley (ed.). – Reading, Mass., etc. : Addison-Wesley Publishing Company, 1974. – P. 69–83. – <http://anthropos-lab.net/wp/wp-content/uploads/2011/12/Weber-objectivity-in-the-social-sciences.pdf>.

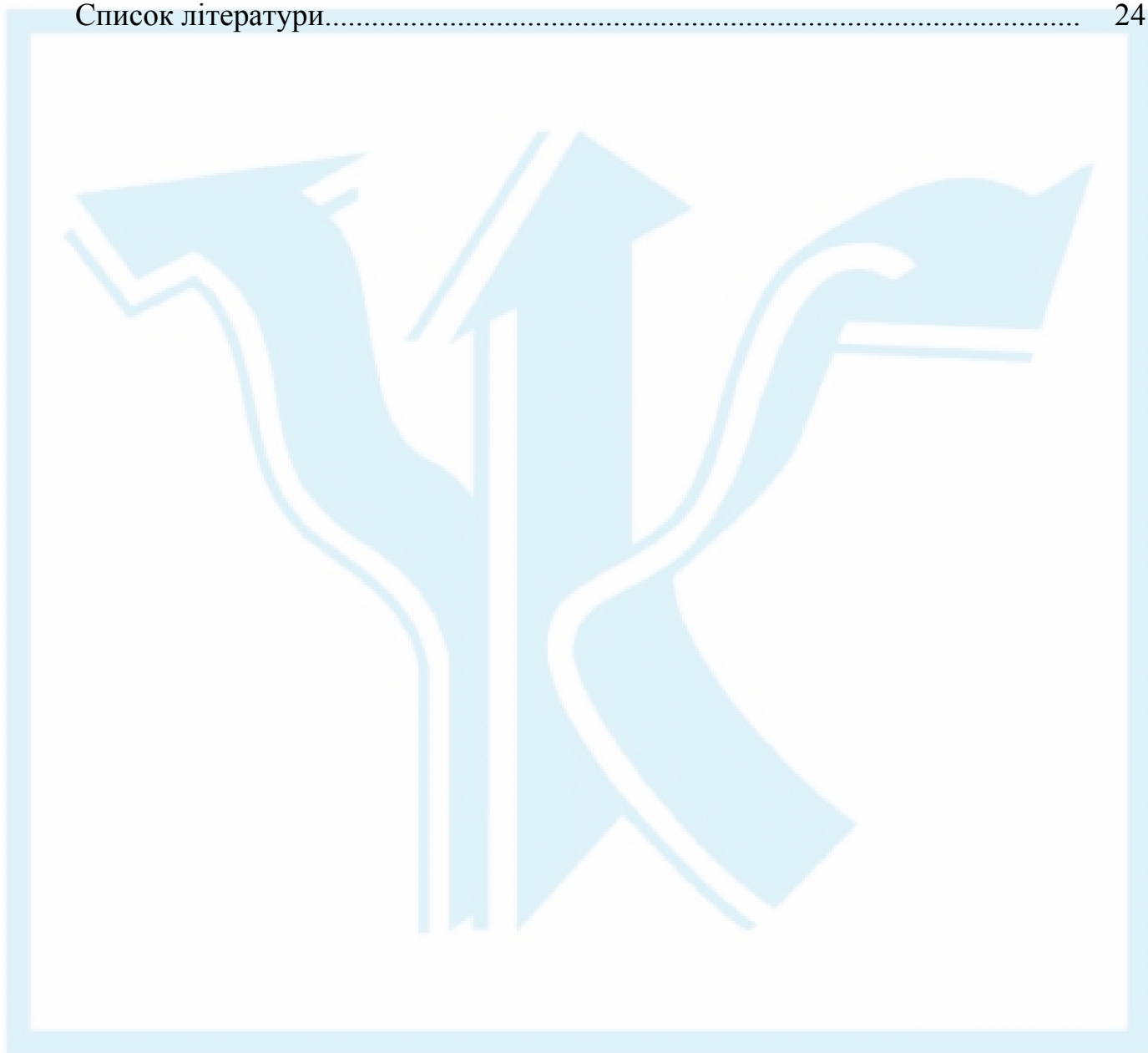
Додаткова

60. Автономова Н. С. Философские проблемы структурного анализа в гуманитарных науках. – М.: Наука, 1977. – 272 с.
61. Блауберг В. Г., Юдин Э. Г. Становление и сущность системного подхода. – М.: Наука, 1973. – 270 с.
62. Бевзенко Л. Д. Социальная самоорганизация. Синергетическая парадигма: возможности социальных интерпретаций. – К.: Институт социологии НАН Украины, 2002. – 437 с.
63. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. – М., 1995.
64. Блок М. Апология истории или ремесло историка. – М.: Наука, 1986. – 256 с.
65. Богатая Л. Н. На пути к многомерному мышлению / Л. Н. Богатая. – Одесса: Печатный дом, 2010. – 384 с.
66. Бусова Н. А. Модернизация, рациональность и право. – Х.: Прометей-Пресс, 2004. – 351 с.
67. Вернадский В. И. О науке. Том 1. Научное знание. Научное творчество. Научная мысль. – Дубна: Изд. центр «Феникс», 1997 – 576 с.
68. Витгенштейн Л. О достоверности // Вопросы философии. – 1991. – №2. – С. 67–121.
69. Гомілко О. Суспільство знань як виклик раціональності // Філософія освіти. – 2015. – № 1. – С. 26–38.
70. Горбунова Л. С. Можлива відповідь на виклик after-постмодерну // Вища освіта України. – № 2. – 2003. – С. 46–51.
71. Грюнбаум А. Теория Фрейда и философия науки // Вопросы философии. – 1991. – № 4. – С. 90–107.
72. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. – М.: Прогресс, 1985. – 448 с.
73. Декомб В. Современная французская философия. – М.: Весь мир, 2000. – 344 с.
74. Делёз Ж. Эмпиризм и субъективность: Опыт о человеческой природе по Юму. Критическая философия Канта. – М.: ПЕР СЭ, 2001. – 476 с.
75. Дилигенский Г. Г., Лекторский В. А. Проблемы целостного мира // Вопросы философии. – 1990. – №12. – С. 32–44.
76. Добронравова И. С. Синергетика: становление нелинейного мышления. – К.: Либідь, 1990. – 152 с.
77. Дубас О. П. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті. – К.: Генеза, 2004. – 208 с.
78. Койре А. Очерки истории философской мысли. О влиянии философских концепций на развитие научных теорий: Пер. с фр. / Александр Койре. – М.: Прогресс, 1985. – 286 с.
79. Кошарний С. О. Біля джерел філософської герменевтики (В. Дільтей і Е. Гуссерль). – К.: Наукова думка, 1992. – 124 с.
80. Крымский С. Б. Научное знание и принципы его трансформации. – К.: Наукова думка, 1974. – 208 с.

81. Крымский С. Б., Парахонский Б. А., Мейзерский В. М. Эпистемология культуры. – К.: Наукова думка, 1993. – 216 с.
82. Кузанский Н. О мире веры // Вопросы философии. – 1992. – №5. – С. 29–54.
83. Кузнецов В. Г. Герменевтика и гуманитарное познание. – М.: Изд-во МГУ, 1990. – 124 с.
84. Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. – М.: Медиум, 1995. – 340 с.
85. Меерович М. И., Шрагина Л. И., Технология творческого мышления: Практическое пособие. – Мн.: Харвест, М.: АСТ, 2000. – 432 с.
86. Мей К. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд : Пер. з англ. – К.: «К.І.С.», 2004. – 220 с.
87. Мелков Ю. А. Факт в постнеклассической науке. – К.: ПАРАПАН, 2004. – 224 с.
88. Мелков Ю. О. Становлення людини як суб'єкта пізнання за доби класичної науки // Філософські проблеми гуманітарних наук. – 2014. – № 24. – С. 38–43.
89. Поппер К. Злиденність історизму : Пер. з англ. – К.: «Абрис», 1994. – 192 с.
90. Поппер К. Логика социальных наук // Вопросы философии. – 1992. – № 10. – С. 65–76.
91. Пружинин Б. И. Два этоса современной науки: проблемы взаимодействия / Б. И. Пружинин // Этос науки / Отв. ред. Л. П. Киященко и Е. З. Мирская. – М.: Academia, 2008. – С. 108–121.
92. Ратников В. С. О рациональности нарративного объяснения / В. С. Ратников // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2014. – Вип. 706: Філософія. – С. 13–19.
93. Рациональность на перепутье: В 2 кн. / П. П. Гайденко (ред.). – М.: РОССПЭН, 1999. – Кн. 1. – 366 с.
94. Фейерабенд П. Как защитить общество от науки : Пер. с англ. // Эпистемология и философия науки. – 2005. – № 1. – С. 217–228.
95. Флоренский П. А., свящ. У водоразделов мысли / о. П. А. Флоренский // Сочинения : В 4 тт. – М.: Мысль, 2000. – Т. 3, Ч. 1. – 624 с.
96. Хайдеггер М. Наука и осмысление // Хайдеггер М. Время и бытие : Статьи и выступления. – М.: Республика, 1993. – С. 238–251.
97. Шинкарук В. И. Теория познания, логика и диалектика И. Канта (И. Кант как родоначальник немецкой классической философии) / В. И. Шинкарук. – К.: Наукова думка, 1974. – 336 с.
98. Daston L. Objectivity / Lorraine Daston, Peter Galison. – New York : Zone Books, 2010. – 504 p.
99. Grier D. A. When Computers Were Human / David Alan Grier. – Princeton : Princeton University Press, 2005. – VIII, 411 p.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Зміст самостійної роботи з дисципліни «Логіка наукового дослідження».....	5
Список літератури.....	24

МАУП